

[A4r] *Hoe Rijckaert zonder Vreese de duyvel troude die hy hadde laten opbrengben, meynende dattet een dochter was.* ¹

Capittel .VIJ.

[A4ra] Al zoo voren verhaelt is, zoo hadde de hertoghe te voesteren bestelt het kleyne kindeken 't welc hy ghevonden hadde int opperste van eenen boom, deerlijc schreyende, het welcke binnen den tijt van zeven oft acht jaren alzo wies datse alle andere dochters zoo in groote als in schoonheyt te boven ginc, ende beter gheleec derthien oft veerthien jaren ² out te wesen als min. ³ Ende ontrent de tijt gebeurdet dat d'edelen des hertochs by een zijnde, raetslaechden om den hertoge te beraden een vrouwe te trouwen, ⁴ op dat na syn doot het lant van Normandien niet zonder erfghenaem en bleef. ⁵ Dit aldus tzamen bestemt hebbende, zijse byden hertoge gegaen ende hebben hem hunne begeerte te kennen gegeven ende goede redenen daer by verklaert. ⁶

De hertoge bedenckende by hem zelven datse hem ten besten rieden, heeft hun eerst hoochlijc bedanct ende zeyde voorts: “Dewijle

1. ¶ Comment le duc Richard espousa le dyable quil auoit faict par sept ans nourrir.

2. Dat betekent dat zij volgens middeleeuwse begrippen ‘volwassen’ en dus huwbaar was.

3. A Richard duc de Normandie aduint maintes merueilles : mais ie ne compte riens a ceulx que iay dictes enuers ceulx que ie veulx racompter qui sont les non pareilles qui furent ouyes de long temps. Or deuez vous scauoir que ce dyable qui se estoit mue en forme de fille que le duc Richard trouua comme iay dict. Icelle fille amenda et creut plus en sept ans que ne font pas maintenant les enfans a quatorze.

4. Druistige karakters als Rijckaert zonder Vreese en zijn vader Robrecht de Duyvel moesten niets hebben van het passieve leven dat zij zouden moeten leiden als een gehuwd man. Veel liever bleven zij actief als ongehuwde man. Maar omdat een wettige erfgenaam alleen maar verwekt kon worden in een wettig huwelijk, werden zij om dynastieke redenen gedwongen toe te stemmen in een huwelijk. Als vrije jongen hadden zij mogelijk al (m)enig kind verwekt, maar in het echtelijk bed wil het dan in de romanliteratuur vaak niet lukken, wat weer aanleiding is voor nieuwe verwickelingen.

5. En ce temps la dont ie vous parle tous les nobles barons de Normandie grans et petitz firent vng consistoire trestous ensemble pour auoir conseil daller dire a leur seigneur Richard quil luy plaise espouser vne dame dont il peust auoir hoir qui puisse tenir la terre apres luy /

6. et vng iour en parlerent au duc et luy dirent. Sire nous sommes daccord tous ensemble de vous requerir que [B3v] vueillez prendre a femme quelque honneste dame dont vous puissiez auoir hoir qui puisse tenir apres vostre mort la duche de Normandie.

het u lieden goet dunct ende my radet my ten houwelijcken state te begeven, zoo wil ic geerne u lieden [A4rb] raet daer in volgen op conditie nochtans dat ic zal mogen trouwen die my behaechlijc is.”¹

Hier in waren de heeren te vreden.

Doen zey de hertoge: “Zoo en begeer ic geene anders te trouwen als de jonge dochter die ic van joncx op hebbe laten opbrengen by myn forestier, want schoonder noch my behaechlijcker² en weet ic geene int lant van Normandien.”³

“Myn heere,” zeyden de baroenen, “aengesien sy u behaecht, zo verleene u Godt blyschap ende vreuchde met haer ende zalige vruchten!”⁴

Den hertoghe dit verstaen hebbende, bedanctese zeer ende zont van stonden aen tot den forestier twee ridders met verscheyden juweelen ende kostelijcheden, zo van kleederen ende anders, om de dochter mede te verciereren, ooc joncvrouwen om haer te verzelschappen.⁵ Ende zoo haest als sy te hove was, zo ontboot hy den aertsbisschop van Rouwanen, die den hertoge met den duyvel, die sy alle meynden een schoone dochter te wesen, tzamen troude.⁶

1. Seigneurs ce dist le duc / quant vous le me louez ie me accorde volontiers a vostre volunte.

2. Rijckaerts keuze voor zijn vader- en moederloze pleegdochter is zeer afwijkend. Een vondeling heeft in de middeleeuwse (epische) wereld geen enkele status. Het woord zelf is een van de ergste scheldwoorden in dit milieu. Normaal gesproken huwt een aristocratische jongeman met een dochter uit een sociaal hoger milieu om zodoende in stand te stijgen. De tol die hiervoor betaald moet worden is enige bevoogding door de familie van de vrouw te accepteren, en ook wordt de opvoeding van de oudste zoon als hij in de pubertijd komt, voltooid in het gezin van de oudste broer van zijn moeder om daar loyaliteit aan, alsook de normen, waarden en manieren van zijn schoonfamilie te leren. Door voor zijn vondeling te kiezen, ontwijkt Rijckaert allerlei sociale controle en verplichtingen. En dat zij mooi is, laat zich raden, want een van de specialiteiten van de duivel is het exploiteren van wellust, zoals de zondeval van Adam en Eva heeft laten zien.

3. Il est vray que iay vne pucelle il y a sept ans passez que iay fait nourrir en vne forest / sil vous venoit a gre ie la prendroye : car ie ne pourroye trouuer plus belle a mon gre.

4. Sire dirent les barons / dieu vous en enuoye ioye / plaise vous lespouser puis que vostre cueur se y adorne.

5. A ces parolles les mercia le duc *et* enuoya chez son forestier querir la fille par deux cheualiers

6. Laquelle quant elle fut venue ke duc Richard fist mander larcheuesque de Rouen le quel tantost alla espouser Richard et le dyable ensemble. — Hoe de Brudemor in de gedaante van Rijckaerts echtgenote de huwelijksmis doorgekomen is, wordt aan de fantasie van de

De bruyloft wert binnen [A4va] Rouanen gehou[d]en, zeer kostelijk, met groote feesten ende tournoyspelen, ¹ inde welcke den hertoge zelfs tournoyde ende vanden peerde stac den hertoge van Bourbon als ooc de graven van Alenson ende vander Mercke, die tot synder bruyloft gekomen waren, ende den grave van Vendosme velde den grave van Champaignen ende den Amoureusen van Galles, alsdoen eerst ridder geslagen. ²

De hertoginne zat met hare jonvrouwen op de stellagien, gaende alle d'an-[A4vb]dere in schoonheyt verre te boven, zoo dat vele van hare schoonheyt verwonderden. ³

Het tournoyen gedaen zijnde, alwaer den hertoghe Rijckaert ende den grave van Vendosme d'eere behaelt hadden, zoo ginghen sy na het kasteel, alwaer 't avontmael veerdich ⁴ was, ende sy gedient werden met allerley kostelijcheyt van spijsen diemen bedencken mocht. ⁵ Ende duerde dese feeste acht daghen lanc, ende doen keerde elc wederom na huys. ⁶

lezer(s) / luisteraars overgelaten. Meestal was één druppel wijwater, een kruisteken of een gebed voldoende om een geïncarneerde duivel te doen ontploffen.

1. Het toernooi is een eigen toevoeging van Gilles Corrozet aan de chanson de geste versie.

2. A Rouen fut la feste celebree qui fut moult sumptueuse / et y eut vne ioustes ausquelles iousta le vaillant Richard et abbatit le conte Dalencon / le conte de la Marche *et* le duc de Bourbon lesquelz estoient venuz a ses nopces. Et aussi le conte de Vendosme abbatit a la iouste le conte de Champaigne et lamoureux de Galles qui en ce temps estoit nouveau cheualier.

3. Lespousee estoit sur les eschauffaulx avec les damoiselles du pays qui moult estoit belle et bien acoustree.

4. veerdich: gereed

5. Et [a]pres que les ioustes furent faillies se retirerent au chasteau ou le soupper fut tout prest. Si furent seruis de plusieurs metz delicieux /

6. et en ceste ioye dura la feste six iours / lesquelz quant ilz furent passez chascun sen retourna en son pays.